

Кафедра гідробіології та іхтіології

Факультет тваринництва та водних біоресурсів

Сировинна база та раціональне використання водних біоресурсів

Лектор	Марценюк Наталія Олександрівна
Семестр	III
Освітньо-науковий ступінь	phD доктор філософії
Кількість кредитів	ECTS 5
Форма контролю	Залік
Аудиторні години	40 (20 годин лекційні, 30 годин лабораторні)

Загальний опис дисципліни

Мета: курсу сировинна база та раціональне використання водних біоресурсів полягає в засвоєнні сучасних даних про біорізноманіття риб внутрішніх водойм України, а також Азовського та Чорного морів. Важливим є сприйняття сучасної системи рибоподібних і риб, що населяють водойми України, засвоєння студентами біологічних особливостей, наукових основ і принципів систематики української іхтіофауни. Мета досягається через вирішення спеціальних освітніх, загальноосвітніх і виховних завдань.

Спеціальні освітні завдання вирішуються в процесі засвоєння студентами теоретичних та практичних основ предметів: іхтіологічного спрямування, гідрологічними, гідрохімічними та гідробіологічними дослідженнями, рибальством, з біологічними основами рибного господарства. Крім спеціально освітніх, під час вивчення предмета вирішуються також загальноосвітні і виховні завдання. У здобувачів розширюється світогляд і загальний кругозір, з'являється можливість більш глибокого розуміння і пізнання ними суті раціонального використання водних біоресурсів, закономірностей. Вивчаючи фактичний матеріал, здобувачі поглиблюють свій світогляд, пізнають закони єдності гідробіонтів і навколишнього світу, історичного розвитку водних, раціонального використання водних біоресурсів.

У результаті вивчення навчальної дисципліни здобувач повинен **знати:** методи збереження іхтіофауни України, підвищення рибопродуктивності, вплив природних та антропогенних чинників на стан іхтіофауни України;

вміти: визначати видову приналежність риб, вміло користуватись визначниками, знати основні систематичні групи риб України, їх головних і особливо промислово цінних представників, особливості будови, біології, промислового та господарського значення, перспективи можливого раціонального використання.

Програма дисциплін реалізується шляхом подання теоретичного матеріалу, проведення лабораторних занять, проведення занять в польових умовах, а також в науково-дослідних інститутах.

Основними компетентностями, якими повинен володіти здобувач під вивчення дисципліни є:

- здатність організовувати творчу діяльність та процес проведення наукових досліджень на відповідному рівні. Комплексність та системний підхід до проведення наукових досліджень на рівні доктора філософії, до розробки та реалізації наукових проектів та програм. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних наукових джерел, до виявлення не вирішених раніше задач (проблем) або їх частин, до критичного сприйняття та аналізу чужих думок й ідей, до пошуку власних шляхів вирішення проблеми, до формулювання наукових гіпотез, здійснювати критичний аналіз власних матеріалів;

- здатність та комплексність у виконанні наукових досліджень, досягненні нових результатів у галузі рибного господарства та суміжних з нею сферах аграрних наук, що можуть бути опубліковані у провідних наукових виданнях. Здатність до критичного аналізу різних інформаційних джерел, авторських методик, конкретних освітніх, наукових та професійних текстів у галузі водних біоресурсів та аквакультури;

- здатність виявляти, ставити та вирішувати проблеми дослідницького характеру, створювати нові знання через оригінальні дослідження, якість яких може бути визнана на національному та міжнародному рівнях. Здатність до планування та управління часом підготовки дисертаційного дослідження. Комплексність у формуванні структури дисертаційної роботи та рубрикації її змістовного наповнення.

Теми лекцій

- Тема 1. Історія розвитку іхтіологічних досліджень в Україні.
- Тема 2. Риби у системі тваринного світу України
- Тема 3. Риби та їх пристосування до умов середовища
- Тема 4. Хімічні та фізичні фактори в житті риб
- Тема 5. Значення біологічних факторів у житті риб
- Тема 6. Морські та внутрішні водойми півдня України і їх рибне населення
- Тема 7. Внутрішні водойми басейну Дніпра і їх рибне населення
- Тема 8. Інші внутрішні водойми України і їх рибне населення
- Тема 9. Загальна характеристика, охорона та використання рибного населення водойм України
- Тема 10. Промислові аборигенні риби України
- Тема 11. Інтродуковані та акліматизовані риби України
- Тема 12. Рідкісні та зникаючі риби України

Теми лабораторних занять

- Тема 1. Побудова системи рибоподібних і риб, які існують в прісноводних і морських водоймах України. Робота з визначниками по встановленню систематичних категорій риб.
- Тема 2. Вивчення зовнішньої та внутрішньої будови риб України
- Тема 3. Морфометричний аналіз представників іхтіофауни водойм України
- Тема 4. Вивчення властивостей води, як середовища життя риб
- Тема 5. Вивчення впливу фізичних і хімічних факторів на риб
- Тема 6. Вивчення впливу біологічних факторів на життя риб
- Тема 7. Вивчення видового складу риб морських і внутрішніх водойм півдня України
- Тема 8. Вивчення видового складу риб водойм басейну Дніпра
- Тема 9. Вивчення видового складу риб водойм басейну Дністра

Тема 10. Вивчення видового складу риб інших внутрішніх водойм України

Тема 11. Вивчення поширення та еколого-географічної характеристики рибного населення водойм України

Тема 12. Визначення і вивчення еколого-біологічних особливостей мирних промислових риб України

Тема 13. Визначення і вивчення еколого-біологічних особливостей малоцінних промислових риб України

Тема 14. Визначення і вивчення еколого-біологічних особливостей інтродукованих і акліматизованих риб України

Тема 15. Вивчення видового складу рідкісних та зникаючих риб України

Рекомендована література

Основна:

1. Фауна України. Том 8. Риби. Випуск 1/1 П.Й. Павлов. – К.: Наукова думка, 1980. – 350 с.
2. Фауна України. Том 8. Риби. Випуск 2. Частина 1 – 2// Мовчан Ю.В., Смірнов А.І. – К.: Наукова думка. – ч. 1., 1981. – 428 с., ч. 2., 1983. – 360 с.
3. Фауна Украины. Том 8. Рыбы. Выпуск 3// Мовчан Ю.В. – К.: Наукова думка, 1988. – 368 с.
4. Фауна України. Том 8. Риби. Випуск 4// Щербуха А.Я. – К.: Наукова думка, 1982. – 384 с.
5. Фауна Украины. Том 8. Рыбы. Выпуск 5// Смирнов А.И. – К.: Наукова думка, 1986. – 320 с.
6. Щербуха А.Я. Риби наших водойм. – К.: Радянська школа, 1987. – 159 с.
7. Нікольський А.М. Визначник риб України. – Харків: “Радянський селянин”, 1930. – 136 с.
8. Третьяков Д.К. Визначник круглоротих і риб УРСР. – К.: Вид – во АН УРСР, 1947. – 112 с.

9. Шерман І.М., Пилипенко Ю.В. Іхтіологічний російсько – український тлумачний словник. – К.: Альтернатива, 1999. – 272 с.

Додаткова література

1. Маркевич О.П., Короткий І.І. Визначник прісноводних риб УРСР. – К.: “Радянська школа”, 1954. – 208 с.
2. Световидов А.Н. Риби Чорного моря. – М. – Л.: Наука, 1964. – 551 с.
3. Дехник Т.В. Ихтиопланктон Чёрного моря. – К.: Наукова думка, 1973. – 235 с.
4. Щербуха А.Я. Українська номенклатура іхтіофауни України.-К.:Зоомузей ННПМ НАНУ,2003.- 48 с.
5. Дирипаско О.А., Изергин Л.В., Яновський Э.Г., Дем’яненко К.В. Определитель рыб Азовского моря.-Бердянск, 2001.-107 с.